

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
VALSTYBĖS SKOLOS ĮSTATYMO NR. I-1508 2, 4 IR 8 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymo Nr. I-1508 2, 4 ir 8 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Įstatymo projektas) tikslai:

1) pagerinti ir praplėsti verslo subjektų galimybę naudotis išoriniais finansavimo šaltiniais – sudaryti galimybes garantijų institucijoms užtikrinti ne tik teikiamų paskolų grąžinimą, bet ir suteikto finansavimo pagal obligacijų išigijimo sandorį grąžinimą;

2) suteikti galimybę verslo subjektams įsigyti ir jų poreikius atitinkančios pakankamos kokybės ir tinkamos kainos naudotos įrangos, naudotų mechanizmų ir (arba) naudotų įrenginių;

3) užtikrinti verslo subjektų konkurencingumą veržiantis į strategines ir skverbiantis į naujas eksporto rinkas teikiant eksporto kredito garantijas ne tik už lietuviškos kilmės prekių, bet ir už paslaugų eksporto sandorius.

Verslo finansavimo 2014–2020 m. Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis išankstinio vertinimo, patvirtinto 2018 m. birželio 15 d. Verslui skirtų finansinių priemonių išankstinių vertinimų atlikimo darbo grupės (sudaryta Lietuvos Respublikos finansų ministro 2014 m. birželio 26 d. įsakymu Nr. 1K-195 „Dėl darbo grupės sudarymo“) (toliau – Verslo finansavimo 2014–2020 m. Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis išankstinio vertinimas) posėdžio protokolu Nr. 5, pagrindu 2013 m. atlikta ir 2017 m. pakartota smulkiojo ir vidutinio verslo (toliau – SVV) subjektų apklausa parodė, kad yra didelė išorinio verslo finansavimo paklausa. Be to, tyrime dalyvavę SVV subjektai, kurie nurodė, kad jiems ateityje bus reikalingas išorinis verslo finansavimas, planavo gautas lėšas dažniausiai investuoti į materialųjį turtą, finansuoti apyvartinį kapitalą ir diegti inovacijas. Daugiau nei pusė ketinančiųjų investuoti į materialųjį turtą taip pat planavo dalį gautų lėšų skirti ir apyvartiniam kapitalui finansuoti.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. rugsėjo 28 d. nutarimo Nr. 951 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymo Nr. I-1508 2, 4 ir 8 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-3909(2)“ 2 punkte buvo išdėstyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Vyriausybė) pozicija nepritarti analogiškam teisiniui reguliavimui, kuris yra siūlomas pateikto keičiamo Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymo (toliau – Įstatymas) 4 straipsnio 4 dalies 3, 5 ir 6 punktuose, tai yra dėl galimybės garantijų institucijai teikti garantijas dėl naudotos įrangos ir (arba) įrenginių kainos, ar jos dalies sumokėjimo pagal finansinės nuomos (lizingo) (toliau – finansinė nuoma) sutartis (1), dėl dalies atidėto mokėjimo pagal kredituojančio eksportuotojo sudarytą paslaugų teikimo sutartį (2) bei dėl piniginio reikalavimo dalinio apmokėjimo finansuotojui, dėl finansavimo, skirto investicijoms finansuoti ir (ar) apyvartinėms lėšoms papildyti, įsigyjant obligacijų (3). Pakartotinai Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos (toliau – Ūkio ministerija) pasiūlymą išplėsti valstybės paramos priemones lėmė:

1. Verslo finansavimo 2014–2020 m. Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis išankstinis vertinimas, kuriame įvardyta, kad „Oxford Economics“ 2011 m. atliktame tyrime „Lizingo naudojimas tarp Europos Sąjungos SVV subjektų“ nustatyta, kad finansinė nuoma dažniausiai naudojasi įmonės, kurios vykdo veiklą nuo 2 iki 5 metų. Tai rodo, kad finansinė nuoma išlieka mažiausiai rizikingas verslo finansavimo būdas. 2013 m. Europos investicinio fondo atliktame tyrime „Lizingo svarba finansuojant SVV“ išskirta, kad finansinė nuoma naudojasi 19 proc. labai mažų įmonių, 43 proc. mažų įmonių, 54 proc. vidutinių įmonių ir net 60 proc. didelių įmonių. Taip pat finansinė nuoma naudojasi įmonės, daugiausiai veikiančios pramonės sektoriuje. Įvertinus finansinės nuomos portfelio struktūrą matyti, kad garantijos už naudotos gamybinės įrangos ir (arba) naudotų įrenginių finansinės nuomos sandorius suteiktą galimybę SVV subjektams, ypač neseniai pradėjusiems veiklą, įsigyti jų poreikius atitinkančios

pakankamos kokybės ir tinkamos kainos naudotos gamybinės įrangos ir (arba) naudotų įrenginių, technologinių linijų ir kita.

Vadovaujantis UŽDAROSIOS AKCINĖS BENDROVĖS „INVESTICIJŲ IR VERSLO GARANTIJOS“ (toliau – „Invega“) atliktu gamybinės įrangos finansinę nuomą teikiančių bendrovių, kurios savo veikloje naudoja ir „Invegos“ finansinės nuomos garantijomis, apklausa, finansų tarpininkai, teikiantys finansinės nuomos paslaugas, akcentavo, kad pagrindinis trikdys didinti verslo finansavimą įsigyjant gamybinę įrangą finansinės nuomos būdu yra reikalavimas, kad įranga būtų nenaudota. Šiuo metu naujos įrangos finansinės nuomos atvejai sudaro apie 20 proc. visų įrangos finansavimo finansinės nuomos būdu atvejų. Praktikoje naują gamybinę įrangą finansinės nuomos būdu paprastai įsigyja finansiškai stiprios, naujus gamybinius pajėgumus didinančios vidutinės ir didelės įmonės. Naudotos įrangos įsigyti finansinės nuomos būdu paprastai pageidauja labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės. Verslo kūrimosi pradžioje verslo investicijos į naują įrangą, palyginti su naudota įranga, daugeliu atveju yra mažiau ekonomiškai pagrįstos, nes išauga bendra investicijų suma, tai ženkliai padidina finansinę naštą, be to, ilgą laiką iki galo nepanaudojami įsigytos įrangos gamybiniai pajėgumai ir tai bendrai padidina verslo žlugimo riziką. Finansinė nuoma būdu dažnu atveju yra saugesnis, patogesnis ir greitesnis būdas nei įsigyti turtą kreditu pardavėjui ir pirkėjui dėl to, kad nėra reikalingas turto įkeitimas ir nėra patiriamos su įkeitimu susijusios išlaidos, o bankams dėl paprastesnės išieškojimo iš turto procedūros.

Siekiant skatinti naujų įmonių steigimą ir jų plėtrą, tikslinga skatinti įmonių investicijas ne tik į naują gamybinę įrangą, bet ir į naudotą įrangą (bet ne seną). Didžioji dalis įsteigtų naujų įmonių ar iki 3 metų veikiančių įmonių investuoja į naudotą įrangą, bet ne į naują įrangą, nes verslui pradėti ir palaikyti turimas finansavimas (tiek nuosavas kapitalas, tiek ir skolintas) yra ribotas, o jis būtinas ne tik į gamybinę rangą, bet ir į patalpų nuomą, jų pritaikymą gamybinei veiklai, apyvartinį kapitalą, rinkodarą ir pan. Į naują įrangą paprastai investuojama, kai įsitikinama, kad įmonės pasirinktas verslo modelis ir kryptys yra pasiteisinusios, gaminama produkcija konkurecinga, pirkėjų ir teikėjų ratas susiformavęs, o turimos įrangos pajėgumai neleidžia didinti gamybos masto, plėsti asortimentą.

Pažymėtina, kad praktikoje finansinės nuomos bendrovės sutinka finansinės nuomos būdu parduoti naudotą gamybinę įrangą tik tuo atveju, jei ši įranga išsaugo tam tikrą vertę visu finansinės nuomos laikotarpiu. Nudėvėta, energijos suvartojimo prasme neekonomiška, technologiškai pasenusi, aplinkosauginių reikalavimų neatitinkanti ar blogos kokybės naudota gamybinė įranga ir (arba) įrenginiai nėra priimtinas finansinės nuomos objektas finansinės nuomos bendrovei, todėl atitinkamos įrangos įsigijimas nebūtų galimas finansinės nuomos būdu. Bankai taip pat riboja turto amžių bei numato specialias finansavimo sąlygas naudotam turtui. Atsižvelgiant į finansinės nuomos būdu įsigyjamo turto tipą ir jo likvidumo lygį, bankuose nustatomos tipinės finansinės nuomos sąlygos.

Esminė paskata verslą pradedančiam ir smulkiąjam verslui finansinės nuomos būdu finansuoti geros kokybės naudotą gamybinę įrangą yra ekonominė, nes dėl specifinės gamybinės įrangos mažo likvidumo, reikšmingų įrangos demontavimo, sumontavimo, suderinimo ir paleidimo kaštų naudotos (1–5 metų senumo) įrangos, kurios normalus eksploatacinis laikotarpis viršija 10–15 metų, kaina yra 30–50 proc. mažesnė nei naujos įrangos kaina. Įvairūs gamybos įrenginiai yra ilgaamžiai ir jų tarnavimo laikotarpis gali siekti 15–20 metų. Dėl didelės kainos dažnai įmonės ir nenori įsigyti naujos įrangos, o kas kelerius metus atsinaujina įsigydamos kelių metų senumo naudotos įrangos.

Pažymėtina, kad, priėmus Įstatymo projektą, poįstatyminiuose teisės aktuose bus nustatyti atitinkami reikalavimai (pvz., naudoti ne ilgiau nei 5 metus) ir parametrai, kurie leistų užtikrinti įsigyjamos įrangos ir (arba) įrenginių kokybę, įrangos ir įrenginių pobūdį, reikalavimus įrangos pardavėjui ir panašiai.

Pažymime, kad Ūkio ministerija skatina SVV subjektų steigimąsi bei plėtrą ir tam tikslui siekia sudaryti galimybę visiems SVV subjektams išsirinkti jų poreikius atitinkančias finansines priemones. Taip pat pažymime, kad Ūkio ministerija skatina inovacijas ir technologinių įrenginių

atsinaujinimą, tačiau kiekviena įmonė turi skirtingus poreikius ir atsinaujinimo mastus. Inovacijų galima siekti ir naudojant atnaujintą naudotą įrangą ar kitą turtą. Pavyzdžiui, įmonė modernizuoja savo veiklą įsigydama naudotos įrangos, kuri pakeis seną šiuo metu naudojamą, o įsigyjama įranga optimizuos gamybos procesą, padidins darbo našumą ir sumažins patiriamas sąnaudas ar aplinkos taršą. Tai įmonės lygiu būtų inovatyvu.

2. Įstatymo projekto 2 straipsnio 8 dalyje nurodyta, kad eksportuoti paslaugas gali Lietuvos Respublikoje veikiantis, ūkinę komercinę veiklą vykdomas juridinis asmuo arba juridinio asmens statuso neturintis Europos ekonominės erdvės valstybės įmonės filialas, o tai leidžia nustatyti lietuvišką paslaugų kilmę.

3. Siekdamas užtikrinti tvarų ir ilgalaikį ūkio augimą, Europos Centrinis Bankas 2015 metais pradėjo vykdyti skatinamąją pinigų politiką. Taip pat dėl šios priežasties Europos Komisija ėmėsi kapitalo rinkų sąjungos kūrimo iniciatyvos. Bendros kapitalo rinkos plėtra, ryžtingas kliūčių tarpvalstybinėms investicijoms šalinimas ir kapitalo pritraukimo sąnaudų mažinimas galėtų reikšmingai palengvinti sąlygas gauti finansavimą mažoms ir vidutinėms įmonėms. Jų sėkminga plėtra yra daugelio šalių ekonomikos augimo pagrindas. Kapitalo rinkų sąjungos iniciatyva yra itin aktuali ir Lietuvai, kurioje dominuoja bankinis finansavimas, o alternatyvaus skolinimosi galimybių yra nedaug. Alternatyvaus finansavimo, įskaitant obligacijų išleidimą, plėtojimas sudarytų konkurenciją bankiniam finansavimui, o tai stiprintų SVV segmentą, kurio plėtra yra vienas iš pagrindinių ekonomikos augimą skatinančių veiksnių, ir suteiktų finansavimo alternatyvų įmonėms, kurios neturi pakankamai vidaus išteklių ir kartu nenori bendradarbiauti su bankais.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai ir rengėjai

Įstatymo projekto iniciatorė – Ūkio ministerija. Įstatymo projekto rengėjai – Ūkio ministerijos Europos Sąjungos paramos koordinavimo departamento (direktorė Rita Armonienė, tel. 8 706 64 612, el. p. rita.armoniene@um.lt) Finansinių priemonių skyriaus (vedėja Olesia Žakevičienė (tel. 8 706 64 802, el. p. olesia.zakeviciene@ukmin.lt) vyriausioji specialistė Renata Adomavičienė (tel. 8 706 64 611, el. p. renata.adomaviciene@um.lt).

3. Kaip šiuo metu yra teisiškai reglamentuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Pagal Įstatymo 2 straipsnio 17 dalį valstybės garantuojama garantijų institucija – Vyriausybės įsteigtas juridinis asmuo, kuris užtikrina Lietuvos Respublikos ir užsienio valstybių kredito įstaigoms, finansinės nuomos bendrovėms, draudimo įmonėms, piniginio reikalavimo dalinio apmokėjimo finansuotojams pagal faktoringo sutartis, kredituojantiems eksportuotojams pagal garantijas Lietuvos Respublikos juridiniams asmenims, Lietuvos Respublikoje įsteigtiems Europos ekonominės erdvės valstybių narių įmonių filialams ar Lietuvos Respublikos piliečiams arba kitiems asmenims, kuriems, vadovaujantis Europos Sąjungos teise, yra suteiktos analogiškos teisės kaip ir Lietuvos Respublikos piliečiams, teikiamų paskolų grąžinimą, naujos (nenaudotos) gamybinės įrangos ir (arba) naujų (nenaudotų) įrenginių finansinės nuomos sutartyse nustatytos kainos ar jos dalies sumokėjimą, piniginio reikalavimo dalinį apmokėjimą pagal faktoringo sutartis, dalies atidėto mokėjimo pagal kredituojančio eksportuotojo sudarytą pirkimo–pardavimo sutartį sumokėjimą ar draudimo įmonės eksporto kredito draudėjui sumokėtos draudimo išmokos dalies padengimą, jeigu tam tikroms programoms įgyvendinti yra numatyta lėšų tų metų valstybės biudžete ar valstybės fonduose.

Pagal dabar galiojančią Įstatymą valstybės garantuojama garantijų institucija (toliau – garantijų institucija) užtikrina Lietuvos Respublikos ir užsienio valstybių kredito įstaigoms, finansinės nuomos bendrovėms, draudimo įmonėms, piniginio reikalavimo dalinio apmokėjimo finansuotojams pagal faktoringo sutartis, kredituojantiems eksportuotojams pagal garantijas Lietuvos Respublikos juridiniams asmenims, Lietuvos Respublikoje įsteigtiems Europos ekonominės erdvės valstybių narių įmonių filialams ar Lietuvos Respublikos piliečiams arba kitiems asmenims, kuriems, vadovaujantis Europos Sąjungos teise, yra suteiktos analogiškos

teisės kaip ir Lietuvos Respublikos piliečiams, teikiamų paskolų grąžinimą, naujos (nenaudotos) gamybinės įrangos ir (arba) naujų (nenaudotų) įrenginių finansinės nuomos sutartyse nustatytos kainos ar jos dalies sumokėjimą, piniginio reikalavimo dalinį apmokėjimą pagal faktoringo sutartis, dalies atidėto mokėjimo pagal kredituojančio eksportuotojo sudarytą pirkimo–pardavimo sutartį sumokėjimą ar draudimo įmonės eksporto kredito draudėjui sumokėtos draudimo išmokos dalies padengimą.

Šiuo metu Įstatyme nėra numatyta galimybė garantijų institucijai užtikrinti:

- naudotos gamybinės įrangos ir (arba) naudotų įrenginių finansinės nuomos sutartyse nustatytos kainos ar jos dalies sumokėjimą;
- atidėto mokėjimo (suteikto eksporto kredito) pagal kredituojančio eksportuotojo sudarytą paslaugų pardavimo sandorį sumokėjimą ir (arba) draudimo įmonei dalies jos sumokėtos draudimo išmokos eksporto kredito draudėjui už paslaugų pardavimo sandorį padengimą;
- suteikto finansavimo pagal obligacijų įsigijimo sandorį grąžinimą.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Priėmus siūlomą Įstatymo projektą, verslo subjektams bus pasiūlytas platesnis finansinių priemonių, garantuojamų valstybės garantija, pasirinkimas ir tai turės tiesioginę teigiamą įtaką sprendžiant verslo subjektų priėjimo prie išorinio finansavimo trūkumus. Naujų Įstatymo projekto nuostatų įgyvendinimas turės teigiamą įtaką verslo subjektams, ieškantiems ir pradedantiems bendradarbiauti su naujais verslo partneriais, minimizuos riziką, susijusią su klientų nemokumu, apyvartinių lėšų trūkumu, taip pat skatins naujų verslų steigimąsi ir jų plėtrą naudojant ne tik išorinį finansavimą, bet ir garantijas dėl naudotos įrangos ir (arba) įrenginių kainos ar jos dalies sumokėjimo pagal finansinės nuomos sutartis, dėl dalies atidėto mokėjimo pagal kredituojančio eksportuotojo sudarytą paslaugų teikimo sutartį bei dėl piniginio reikalavimo dalinio apmokėjimo finansuotojui, dėl finansavimo, skirto investicijoms finansuoti ir (ar) apyvartinėms lėšoms papildyti, įsigyjant obligacijų.

Galimybė valstybės garantija garantuoti platesnį sandorių skaičių nedidins kasmet Lietuvos Respublikos atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme garantijų institucijoms nustatomo garantijų limitu.

Įstatymo projekte siūloma didinti finansinių priemonių spektrą, o kai kurias jas gali įgyvendinti ne tik kredito, bet ir finansų įstaigos, todėl Įstatymo projekto 4 ir 8 straipsniuose siūloma kredito įstaigas pakeisti į finansų įstaigas. Vadovaujantis 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 575/2013 dėl prudencinių reikalavimų kredito įstaigoms ir investicinėms įmonėms ir kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 648/2012 (OL 2013 L 176, p.1) 4 straipsnio 1 dalies 1 punktu, kredito įstaiga – įmonė, kuri verčiasi indėlių ar kitų grąžintinių lėšų priėmimu iš visuomenės ir paskolų teikimu savo sąskaita. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatymu, finansų įstaigos – Lietuvos Respublikos juridiniai asmenys ir užsienio valstybių finansų įstaigų padaliniai, kurie veikia Lietuvos Respublikoje ir verčiasi finansinių paslaugų teikimu Lietuvos Respublikoje, jeigu Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys nenustato ko kita. Siekiant geriau kontroliuoti rizikas, Įstatymo projekte nustatyta, kad garantijų institucija gali teikti garantijas ne visoms finansų įstaigoms, o tik toms, kurių paskutinių finansinių metų metinių finansinių ataskaitų rinkinys *buvo audituotas*. Šiuo reikalavimu bus nustatyta, kad garantijos gavėjas (nepriklausomai nuo to, ar tai finansų įstaiga, ar finansuotojas, nesantis finansų įstaiga, bet teikiantis verslui finansavimą faktoringo ar obligacijų įsigijimo būdu):

- 1) būtų parengęs metinį finansinių ataskaitų rinkinį; ir
- 2) šis metinių finansinių ataskaitų rinkinys būtų audituotas.

Šis reikalavimas reiškia, kad įsteigta nauja finansų įstaiga, nors ir yra Lietuvos banko prižiūrima, galėtų tapti garantijų institucijos garantijos gavėja tik po metinės finansinės

atskaitomybės sudarymo ir jos auditavimo, t. y. esant tam tikriems veiklos rezultatams, taikomam vidiniam reglamentavimui, esminėms procedūroms ir procesams. Atitinkamai ir su atitinkamais finansuotojais, kurie veikia ne pagal Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatymą – jie taptų potencialiais garantijų institucijos garantijos gavėjais, tik jei jo (finansuotojo) metinė finansinė atskaitomybė yra audituota. Metinės finansinės atskaitomybės sudarymas ir auditas sudaro prielaidas „Invegai“ ar kitai garantijų institucijai gauti minimalius finansinius duomenis apie subjektą, kuriam galėtų būti teikiamos garantijų institucijos garantijos (t. y. bendradarbiaujama garantijų teikimo srityje), sudaro galimybę susipažinti su viešai deklaruojamais ir nepriklausomo auditoriaus patikrintais duomenimis apie subjekto veiklą, finansinę būklę, su subjektu susijusius asmenis, apie kitą esminę informaciją ir įvykius.

Formuluotės „finansų įstaigoms, kurių paskutinių finansinių metų metinių finansinių ataskaitų rinkinys buvo audituotas“ ir „finansuotojams, kurių paskutinių finansinių metų metinių finansinių ataskaitų rinkinys buvo audituotas“ leistų poįstatyminiuose teisės aktuose nustatyti reikalavimus atlikti finansinės atskaitomybės auditą finansų įstaigoms ir finansuotojams, finansuojantiems verslą pagal faktoringo sandorius ar obligacijų išigijimo sandorius, sudarytus praeitais finansiniais metais. Ši Įstatymo projekto nuostata būtų taikoma tuo atveju, jei finansų įstaigos ir finansuotojai norėtų naudotis valstybės įsteigtų garantijų institucijų garantijomis savo veikloje.

Siekiant užtikrinti verslo subjektų konkurencingumą veržiantis į strategines ir skverbiantis į naujas eksporto rinkas teikiant eksporto kredito garantijas ne tik už lietuviškos kilmės prekių, bet ir už paslaugų eksporto sandorius, Įstatymo projekto 2 straipsnyje praplečiamos sąvokų „eksporto kredito draudėjas“ ir „kredituojantis eksportuotojas“ apibrėžtys ir pagal Valstybinės lietuvių kalbos komisijos siūlymą patikslinama sąvoka „draudimo įmonė“. Įstatymo projekto 2 straipsnio 18 dalyje ir 2 straipsnio 19 dalyje vartojamos sąvokos yra aprobuotos Valstybinės lietuvių kalbos komisijos, Įstatymo projekto turiniui įtakos neturi, todėl nėra keičiamos.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Kadangi teisinis reguliavimas nėra keičiamas iš esmės, vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 15 straipsnio 1 dalimi ir Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos, patvirtintos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“, 4 punktu, numatomo teisinio reguliavimo poveikis nevertintas. Priėmus Įstatymo projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas Įstatymo projektas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymo projektas įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip Įstatymo projekto įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priimtas Įstatymo projektas turės teigiamą įtaką verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Viena iš problemų, su kuria susiduria įmonės, yra lėšų trūkumas apyvartiniam ir investiciniam kapitalui. Verslo subjektų prieinamumui prie finansavimo šaltinių gerinti Vyriausybė 2001 m. liepos 11 d. nutarimu Nr. 887 „Dėl UŽDAROSIOS AKCINĖS BENDROVĖS „INVESTICIJŲ IR VERSLO GARANTIJOS“ veiklos“ įsteigė „Invega“, kuri nuo įsteigimo pradžios įgyvendina įvairias verslo finansavimo priemones, įskaitant garantijų verslui teikimą.

„Invega“ yra valstybės įsteigta finansų įstaiga, kurios pagrindiniai veiklos tikslai yra teikti finansines paslaugas, įgyvendinti ir administruoti finansines ir kitokio pobūdžio verslo

finansavimo priemonės. „Invegos“ valdymo struktūra yra daugiapakopė ir užtikrinanti atsakingą bendrovės valdymą bei sprendimų priėmimo ir kontrolės funkcijų atskyrimą. „Invegos“ įstatinis kapitalas sudaro 8,7 mln. eurų. Jis buvo sukauptas garantijų teikimo veiklai vykdyti. 2017 m. pabaigoje „Invega“ buvo sudariusi 2,3 mln. eurų investicijų į bendrovės veiklą rezervą ir 251 tūkst. eurų privalomąjį rezervą. „Invegos“ veikla ilgą laikotarpį yra sėkminga ir finansiškai stabili: 2017 m. uždirbta 416 tūkst. eurų, 2016 m. – 929 tūkst. eurų, 2015 m. – 1 169 tūkst. eurų grynojo pelno.

„Invega“ sėkmingai ir efektyviai valdo bei įgyvendina finansines ir visuotinių dotacijų priemones. 2017 m. pabaigoje „Invega“ įgyvendino šias priemones:

- lengvatinių paskolų priemonės („Atviras kreditų fondas“, „Atviras kreditų fondas 2“, „Pasidalytos rizikos paskolos“, „Sutelktinės paskolos „Avietė“, „Verslumo skatinimas“ ir „Verslumo skatinimo fondas 2014–2020, finansuojamas iš Europos socialinio fondo“), kurių bendra suma sudaro 357 mln. eurų;

- garantijų priemonės („Portfelinės garantijos paskoloms ir lizingui“, „Garantijų fondas“, „Garantijų fondas 2“, „Garantijos pradedantiesiems verslą“, „Portfelinės garantijos paskoloms“, „Portfelinės garantijos lizingo sandoriams“, „Portfelinės garantijos faktoringo sandoriams“, „Eksporto kreditų garantijos“ ir „Didelių įmonių garantijos“), pagal kurias garantijų teikimui skirta pergarantavimo fondų lėšų bendra suma sudaro 149 mln. eurų;

- rizikos kapitalo priemonės („Dalyvavimas Baltijos inovacijų fonde“, „Ankstyvosios stadijos ir plėtros fondas I“, „Ko-investicinis fondas“, „Ankstyvosios stadijos ir plėtros fondas II“, „Ko-investicinis fondas II“, „Ko-investicinis fondas MTEPI“, „Plėtros fondas I“, „Plėtros fondas II“ ir „Bendrai su verslo angelais investuojantis fondas“, „Akceleravimo fondas“), kurių bendra suma sudaro 143 mln. eurų;

- visuotinės dotacijos priemonės (jungtinė dalinio palūkanų kompensavimo priemonė, verslo konsultavimosi išlaidų kompensavimo priemonės „Verslo konsultantas LT“, „Expo konsultantas LT“, „Eco konsultantas LT“, „Kompetencijų vaučeris“, „Subsidijos verslo pradžiai“, „Parama darbui“), kurių bendra suma sudaro 109 mln. eurų.

Finansų inžinerijos priemonei „Garantijų fondas“ įgyvendinti buvo skirta 37,4 mln. eurų Europos Sąjungos fondų lėšų, o 2018 m. rugsėjo 30 d. finansų inžinerijos priemonės „Garantijų fondas“ nuostolingumas buvo 1,82 proc. Finansų inžinerijos priemonei „Garantijų fondas 2“ įgyvendinti skirta 29 mln. eurų į INVEGOS fondą grįžusių ir (ar) grįšiančių lėšų, o nuo jos įgyvendinimo pradžios (2015 m. spalio 1 d.) buvo atlikta tik viena išmoka už 34,8 tūkst. eurų. Atsižvelgiant į tai, tikėtina, kad finansų inžinerijos priemonei „Garantijų fondas 2“ skirtų lėšų pakaks ir naujoms siūlomoms priemonėms įgyvendinti.

Kadangi verslo subjektai nuolat jaučia išorinio finansavimo trūkumą, valstybės įsteigtos „Invegos“ teikiamų garantijų spektro išplėtimas gerintų verslo finansavimo gavimo sąlygas, dar labiau skatintų verslo plėtrą:

- Eksporto kredito garantija arba draudimas yra vienos iš veiksmingiausių eksporto rizikos minimizavimo priemonių. Eksporto kredito rizikos minimizavimas reikalingas siekiant užtikrinti verslo konkurencingumą veržiantis į strategines ir skverbiantis į naujas eksporto rinkas (palengvėja derybų procesas su potencialiais pirkėjais). Vadovaujantis Lietuvos eksporto plėtros 2014–2020 metų gairėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2014 m. sausio 27 d. įsakymu Nr. 4-58 „Dėl Lietuvos eksporto plėtros 2014–2020 metų gairių patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos eksporto plėtros strateginis tikslas – diversifikavus eksporto rinkas, padidinti prekių ir paslaugų eksportą, ypač daug dėmesio skirti lietuviškos kilmės prekių ir paslaugų eksportui. 2017 m. paslaugų eksporto vertė sudarė 8,4 mlrd. eurų, iš šių paslaugų už 2,17 mlrd. eurų buvo eksportuota į trečiąsias valstybes. 2017 m. buvo eksportuota 5,8 proc. paslaugų, susijusių su informacinėmis technologijomis. Šių paslaugų eksportas ir jo sukuriamą pridėtinę vertę ekonomikai pastaruoju metu auga sparčiausiai. Be to, paslaugų eksportas yra viena iš strateginių prioritetinių Lietuvos Respublikos vystymosi kryptų. Garantijos paslaugų eksporto sandoriams galėtų dar labiau paskatinti šios prioritetinės srities plėtrą. Nuo 2018 m. vasario mėn. „Invega“ pradėjo teikti eksporto kredito garantijas verslo subjektams už lietuviškos

kilmės prekių eksporto sandorius į neparduotinos eksporto kredito rizikos valstybes (visos, kurios nėra Europos Sąjungos valstybės narės ir Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos narės). Per septynis 2018 metų mėnesius, kai priemonė pradėta taikyti, „Invega“ gavo 42 prašymus gauti eksporto kredito garantijų, suteikė 13 garantijų už 510 tūkst. eurų sumą, iki metų pabaigos planuoja suteikti dar 10 eksporto kredito garantijų. Iki šios dienos nebuvo atlikta nė viena išmoka, o jau suteiktoms garantijoms išmokoms pagrindo taip pat nėra. Atsižvelgiant į šių garantijų rinkos susidomėjimą ir siekiant dar labiau skatinti verslo plėtrą, didinti verslo konkurencingumą, Lietuvos Respublikos eksporto mastą, siūloma sudaryti galimybę eksporto kredito garantijas teikti ne tik už lietuviškos kilmės prekių eksporto sandorius, bet ir už paslaugų eksportą. Šių garantijų teikimas skatintų, pvz., informacinių technologijų sektoriuje veikiančių ir aukštą pridėtinę vertę kuriančių startuolių plėtrą. Šių eksporto kredito garantijų teikimas prisidėtų prie vieno iš valstybės prioritetų – didesnės pridėtinės vertės prekių ir paslaugų eksporto skatinimo. Eksporto kredito garantijos už suteiktas SVV subjektų paslaugas garantijų limitu nedidins, nes jos bus teikiamos neviršijant esamos eksporto kredito garantijų priemonės garantijų limitu ribų, šių garantijų limitas jau yra įskaičiuotas į bendrą eksporto kredito garantijų limitą (sumą), t. y. garantijų sumą riboja priemonei skirta lėšų suma ir ji gali didėti tik tuo atveju, kai didinama priemonei skirta lėšų suma. Eksporto garantijų priemonei įgyvendinti skirta suma nesikeis, o atsiradus naujai galimybei garantuoti už eksportuojamas paslaugas gali tik paspartėti garantijų teikimas ir numatyta priemonei garantijų limitu suma bus greičiau pasiekta.

- Garantijos už obligacijų įsigijimo sandorius. Būtų skatinamas alternatyvus įmonių finansavimo būdas – skolinimasis leidžiant obligacijas, kadangi garantija būtų užtikrinamas suteikto finansavimo pagal obligacijų įsigijimo sandorį grąžinimas. Dėl itin aukštų reikalavimų ir turto įkeitimo ar asmeninės garantijos suteikimo reikalavimų, susijusių su kredito išdavimu, vis daugiau įmonių vadovų domisi alternatyvomis bankų kreditams, t. y. galimybėmis skolintis leidžiant skolos vertybinius popierius – obligacijas. Galiojantis Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas leidžia uždarosioms akcinėms bendrovėms leisti obligacijas viešo platinimo būdu. Tai sudaro dideles praktines prielaidas SVV subjektams naudotis alternatyviais finansavimo šaltiniais. Garantijos suteikimas leistų suaktyvinti SVV subjektų skolinimosi rinką. Padidėjęs šio verslo segmento finansavimas leistų sudaryti palankesnes sąlygas SVV subjektų kūrimuisi, smulkiojo verslo investicijoms į plėtrą bei inovatyvių produktų ir sprendimų kūrimą. Dėl didžiulių augimo galimybių SVV subjektų verslo segmentas yra potencialiai didžiausias ir efektyviausias darbdavys, turintis didžiulį svorį darbo jėgos rinkoje. Jis ypač svarbus jaunai ir persikvalifikuoti siekiančiai darbo jėgai. Žvelgiant iš investuotojų perspektyvos, dėl artimų 0 proc. indėlių palūkanų įmonių leidžiamos obligacijos tampa vis patrauklesne finansine investicija, o pastaraisiais metais fiksuojamas obligacijų paklausos didėjimas. Rinkoje jau yra įgyvendinti keli sėkmingi obligacijų platinimo projektai. 2018 m. liepos pabaigoje buvo išplatinta Medicinos banko 2,2 mln. eurų obligacijų emisija, kurios lėšos bus panaudotos prioritetinėms banko veiklos sritims finansuoti. Taip pat liepos mėnesį nekilnojamojo turto plėtros bendrovė „Rewo“ išplatino 3 mln. eurų obligacijų emisiją, kurios lėšomis bus finansuojamas būstų projektas Vilniaus Pilaitės mikrorajone. Finansų tarpininkai fiksuoja ir augantį obligacijų pasiūlos potencialą – skaičiuojama, kad obligacijų siūlymų rinkos dydis 2019 m. galėtų siekti 30 mln. eurų. Nepaisant augančios rinkos, didžiąją dalį planuojamų platinti obligacijų sudaro stambių įmonių emisijos – dėl didesnės verslo rizikos ir mažesnio pasitikėjimo iš investuotojų pusės SVV subjektų įmonių obligacijos vis dar sulaukia labai mažai potencialių investuotojų dėmesio. Atsižvelgiant į naujų priemonių atsiradimą, t. y. galimybę garantuoti už obligacijų įsigijimo sutartis, planuojama, kad per 2019–2021 m. laikotarpį gali būti suteikta iki 100 vnt. garantijų už 20 mln. eurų sumą.

- Garantijos už naudotos gamybinės įrangos ir (arba) naudotų įrenginių finansinės nuomos sandorius suteiktų galimybę įsigyti ir jo poreikius atitinkančios pakankamos kokybės ir tinkamos kainos naudotos gamybinės įrangos ir (arba) naudotų įrenginių. Siūlymas grindžiamas tuo, kad ne kiekviena įmonė, ypač pradėjusi veiklą, gali įsigyti naujos ir brangiai kainuojančios

gamybinės įrangos ir (arba) įrenginių, o įmonės veiklos poreikiams patenkinti tinka ir geros kokybės naudota gamybinė įranga ir (arba) įrenginiai. Be to, tokio apribojimo nėra paskolų garantijų atveju. 2018 m. III ketvirtį „Invega“ atliko finansinių tarpininkų apklausą dėl finansinės nuomos patrauklumo. AB Šiaulių bankas nurodė, kad per 2017 metus suteikė 80 finansinės nuomos paslaugų naudotai įrangai įsigyti. Bendras galimas individualių finansinės nuomos garantijų skaičius (atsisakius ribojimų) galėtų siekti iki 455 garantijų per metus. AB SEB banko, AB „Swedbank“, AB Medicinos banko, AB „Citadelė“ banko ir „UnicreditLeasing“ bendras metinis individualių finansinės nuomos garantijų portfelis galėtų siekti iki 18 mln. eurų (iš jų vien „UnicreditLeasing“ prognozė – apie 5,6 mln. eurų naudotos įrangos finansinės nuomos garantijoms).

Įstatymo pakeitimu siekiama suteikti galimybę įmonėms gauti finansavimą jos veiklos poreikius labiausiai atitinkančiais gamybinei įrangai ir (arba) įrenginiams įsigyti.

Minėtina, kad, garantijų institucijai teikiant bet kokio pobūdžio garantijas, visais atvejais yra vadovaujasi rizikos valdymo metodikomis ir garantijų teikimo nuostatais (parengtais remiantis geriausiomis kitų šalių praktikomis), kuriuos patvirtina Vyriausybė arba jos įgaliota institucija, – taip maksimaliai sumažinama galima rizika.

Dėl Įstatymo projekto nuostatų atitikties valstybės pagalbos taisyklėms

Pažymime, kad visos Įstatymo projekte minimos garantijos, išskyrus eksporto kreditų garantijas, būtų teikiamos vadovaujantis 2013 m. gruodžio 18 d. Komisijos reglamentu (ES) Nr. 1407/2013 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai (OL 2013 L 352, p. 1) arba 2014 m. birželio 17 d. Komisijos Reglamentu (ES) Nr. 651/2014, kuriuo tam tikrų kategorijų pagalba skelbiama suderinama su vidaus rinka taikant Sutarties 107 ir 108 straipsnius (OL 2014 L 187, p. 1).

Pagal eksporto kreditų priemonę garantijos už sandorius, kurių atidėto mokėjimo terminas iki 2 metų, būtų teikiamos tik už prekių ir paslaugų eksporto sandorius į neparduotinos rizikos šalis, kaip jos apibrėžtos Komisijos komunikate valstybėms narėms dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo trumpalaikiam eksporto kredito draudimui 2012/C 392/01 (toliau – Komunikatas). Ūkio ministerija yra gavusi Europos Komisijos atsakymą, kad eksporto kreditų garantijoms į neparduotinos rizikos šalis nėra taikomas Komunikatas ir tokia pagalba nėra laikoma valstybės pagalba, apie kurią reikėtų pranešti Europos Komisijai.

Dėl valstybės skolos augimo rizikos

Pažymėtina, kad garantijų institucija nepriklausomai nuo to, kiek skirtingų garantijų priemonių įgyvendintų, turi laikytis kasmet Vyriausybės nustatomo valstybės garantijų limito, kuris negali viršyti Lietuvos Respublikos atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme nustatyto limito. Nustatytas limitas galioja visoms „Invegos“ išduodamoms garantijoms (nepriklausomai nuo garantuojamų priemonių (sandorių tipų) kiekio). Pavyzdžiui, 2018 m. „Invegai“ nustatytas 132 mln. eurų limitas, 2017 metams „Invegai“ buvo nustatytas 104,71 mln. eurų limitas, 2016 m. – 105 mln. eurų limitas. 2018 m. liepos 31 d. „Invegos“ duomenimis, pasiektas 81 proc. limitas, o vadovaujantis „Invegos“ pateiktomis prognozėmis, planuojama, kad 2018 m. bus pasiektas „Invegai“ patvirtintas garantijų limitas. Pabrėžtina ir tai, kad „Invegai“ niekada neteko stabdyti garantijų teikimo veiklos dėl galimo nustatyto limito viršijimo rizikos.

Priėmus Įstatymo projektą didėtų teikiamų garantijų spektras, bet ne išipareigojimai. Siūlomos naujos garantijų priemonės būtų finansuojamos iš šiuo metu Ūkio ministerijos įgyvendinamų priemonių lėšų.

8. Įstatymo projekto inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Įstatymo projektą, priimti naujų, keisti ar pripažinti netekusiais galios kitų įstatymų nereikės.

9. Ar Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o Įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projekte siūlomos keisti sąvokos aprobuotos Valstybinės lietuvių kalbos komisijos.

10. Ar Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos teisės normas.

11. Jeigu Įstatymo projektui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Įstatymo projektui įgyvendinti Vyriausybė turės pakeisti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. liepos 11 d. nutarimą Nr. 887 „Dėl UŽDAROSIOS AKCINĖS BENDROVĖS „INVESTICIJŲ IR VERSLO GARANTIJOS“ veiklos“, Eksporto kredito garantijų teikimo nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. rugsėjo 13 d. nutarimu Nr. 746 „Dėl Eksporto kredito garantijų teikimo nuostatų patvirtinimo“.

Įstatymo projektui įgyvendinti Ūkio ministerija turės pakeisti Finansinės nuomos (lizingo) garantijų teikimo nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2011 m. lapkričio 29 d. įsakymu Nr. 4-874 „Dėl Finansinės nuomos (lizingo) garantijų teikimo nuostatų patvirtinimo“, ir pagal poreikį parengti naujus teisės aktus dėl garantijų teikimo.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks Įstatymo projektui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Kitoms Įstatymo projekte minimoms naujoms priemonėms įgyvendinti papildomų lėšų neprireiks, priemonių įgyvendinimą numatoma finansuoti iš Ūkio ministerijos įgyvendintų finansinių priemonių grįžusių lėšų.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados
Rengiant Įstatymo projektą specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

14. Eurovoc reikšminiai žodžiai
„Eksporto kreditas“, „obligacijos“.

Dokumentų valdymo ir asmenų
aptarnavimo skyriaus redaktorė

Sigita Siniauskaitė-Petkevičienė

2018-12-04

Ūkio ministras

Virginijus Sinkevičius